

Політична культура та ідеологія

УДК 070:368:355.01

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18679320>

Інноваційні рішення та креативні стратегії в час війни: створення Міжнародного фонду страхування журналістів

Петрів Тарас Іванович,

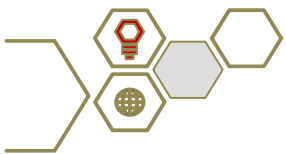
к.філол.наук., доцент,

Науково – навчальний інститут журналістики Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-3272-6658>

Прийнято: 09.01.2025 | Опубліковано: 30.01.2025

Анотація: Дослідження спрямоване на теоретичне обґрунтування та практичний аналіз діяльності Міжнародного фонду страхування журналістів як інноваційної моделі захисту представників медіа в умовах збройного конфлікту. Основна увага приділяється вивченню стратегій солідаризації професійної спільноти та механізмам залучення іноземних інституцій для забезпечення стабільного функціонування преси у зонах високого ризику.

Методологічну основу роботи становить системно-структурний підхід, що дозволив розглянути страхову ініціативу як цілісну екосистему. Використано дедуктивний метод для оцінки впливу загальнодержавних нормативних змін на локальні медійні проєкти. Застосування аналітико-прогностичного методу дало змогу окреслити перспективи імплементації українського досвіду у міжнародні протоколи безпеки праці журналістів.

Рід час дослідження виявлено, що ефективність фонду базується на принципі «радикальної прозорості» та міжсекторальній взаємодії медійних громадських організацій. Встановлено, що інноваційність підходу полягає у переході від разової допомоги до системного управління ризиками, яке включає превентивну підготовку, верифікацію фахової кваліфікації та технічне забезпечення репортерів. Проаналізовано кореляцію між діяльністю фонду та оновленням профільного законодавства, що детермінує нові стандарти відповідальності суб'єктів медіасфери перед своїми працівниками.

Наукова новизна полягає в тому, що автором доведено, що створення спеціалізованої інституції страхування є дієвою відповіддю на неспроможність класичних комерційних інструментів працювати в умовах форс-мажору. Креативні стратегії, закладені в основу фонду, дозволяють не лише нівелювати загрози життю та здоров'ю медійників, а й зміцнювати стійкість національного інформаційного простору. Результати роботи можуть слугувати базисом для розробки глобальних систем страхування професійної діяльності у кризових ситуаціях.

Ключові слова: медіабезпека, страхування журналістів, воєнна журналістика, інноваційні стратегії, Міжнародний фонд страхування журналістів, управління ризиками, інформаційна стійкість, міжсекторальна взаємодія.

Innovative Solutions and Creative Strategies in Times of War: Establishing the International Insurance Fund for Journalists

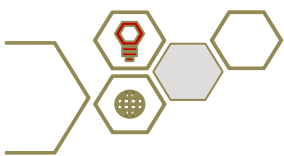
Taras Petriv,

Ph.D. in Philology, Associate Professor

Scientific and Educational Institute of Journalism

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-3272-6658>

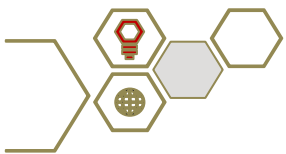
Abstract. The study provides a theoretical framework and practical analysis of the International Insurance Fund for Journalists as an innovative model for protecting media professionals during armed conflicts. The focus is on examining strategies for professional community solidarity and mechanisms for engaging foreign institutions to ensure the stable operation of the press in high-risk areas.

Methods. The methodological basis of the research is the systematic-structural approach, which views the insurance initiative as a holistic ecosystem. The deductive method is used to assess the impact of national regulatory changes on local media projects. The analytical-prognostic method allows outlining the prospects for implementing the Ukrainian experience into international occupational safety protocols for journalists.

Results. The research reveals that the Fund's effectiveness is based on the principle of "radical transparency" and cross-sectoral cooperation among media NGOs. The innovation lies in transitioning from ad hoc assistance to systematic risk management, encompassing preventive training, professional qualification verification, and technical support for reporters. The study analyzes the correlation between the Fund's activities and updates to specialized legislation, which determines new standards of liability for media entities toward their employees.

Conclusions. The scientific novelty consists in demonstrating that creating a specialized insurance institution provides an effective alternative to conventional commercial tools, which fail to function in force majeure circumstances. The creative strategies underlying the Fund not only mitigate threats to the lives and health of media workers but also strengthen the resilience of the national information space. The study's findings can serve as a foundation for developing global professional insurance systems for crisis situations.

Keywords: media safety, insurance for journalists, war journalism, innovative strategies, International Insurance Fund for Journalists, risk management, information resilience, cross-sectoral cooperation.

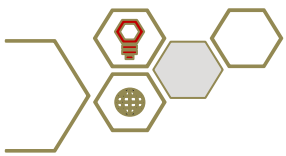
Постановка проблеми

Традиційні протоколи безпеки та комерційні механізми захисту медійників виявилися нерелевантними в умовах конвенційної війни високої інтенсивності. Виникла гостра суперечність між необхідністю безперервного інформування суспільства безпосередньо з місць подій та відсутністю дієвих інструментів гарантування життя і здоров'я працівників медіа.

У цьому контексті особливої актуальності набуває пошук інноваційних рішень, що виходять за межі класичного менеджменту медіа. Екстремальні умови воєнного часу вимагають впровадження креативних стратегій, здатних оперативно мобілізувати ресурси громадського сектору, міжнародних інституцій та державних органів. Йдеться не лише про технічне забезпечення журналістів, а про створення принципово нової архітектури безпеки, яка базується на гнучкості, цифровізації процесів та мережевій солідарності.

Центральним елементом такої трансформації став розвиток спеціалізованих страхових ініціатив. Проблема полягає у відсутності на вітчизняному ринку страхових продуктів, які б покривали воєнні ризики для представників цивільних професій. Відтак, розробка та впровадження моделі Міжнародного фонду страхування журналістів виступає не просто як гуманітарна ініціатива, а як стратегічний кейс соціальної інновації. Це рішення демонструє, як у стислі терміни через креативну міжсекторальну взаємодію можна подолати системну інертність ринку та створити життєздатний механізм захисту свободи слова.

Дослідження досвіду України у створенні подібних інструментів є критично важливим для формування глобальних стандартів безпеки праці в умовах криз. Це дозволяє переосмислити роль медіаорганізацій як активних суб'єктів розробки безпекових інновацій, що здатні адаптувати міжнародне право та страхові практики до реалій сучасного воєнного конфлікту.

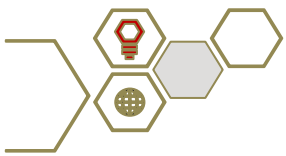
Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема забезпечення безпеки журналістів у зонах збройних конфліктів перебуває у центрі уваги як українських, так і зарубіжних дослідників. Фундаментальні аспекти медіабезпеки та правового статусу кореспондентів у районах ведення бойових дій розглянуто у працях вітчизняних фахівців, зокрема через призму імплементації міжнародного гуманітарного права [1]. Питання трансформації українського медіаландшафту та адаптації редакційних політик до викликів воєнного стану аналізуються у звітах профільних інституцій, таких як Інститут масової інформації та «Детектор медіа», де наголошується на критичній необхідності системного захисту життя медійників [2; 3].

Окремий пласт досліджень присвячений економічним та нормативним аспектам функціонування медіаринку. Зокрема, науковці вивчають ефективність міжсекторальної взаємодії громадських організацій та донорських структур як альтернативи класичному страхуванню, яке в умовах активних бойових дій часто виявляється заблокованим через високі ризики [4]. Важливим етапом теоретичного осмислення проблеми став аналіз законодавчих новацій, зокрема Закону №11153, що заклав правове підґрунтя для обов'язкового соціального захисту журналістів у відрядженнях [5]. Значний внесок у дослідження соціо комунікативної складової зробив В. Г. Ткаченко, який проаналізував стратегії мережевої солідарності медіаспільноти. Його праці демонструють, як горизонтальні зв'язки та професійна згуртованість стають інструментом зміцнення інформаційної стійкості в умовах екстремальних криз [16]. Такий підхід дозволяє розглядати страхові ініціативи не лише як фінансовий механізм, а й як прояв колективної безпеки професійної групи.

Виокремлення раніше не розв'язаної частини проблеми.

Попри наявність ґрунтовних розвідок щодо юридичної відповідальності медіа та описів окремих кейсів надання допомоги, поза увагою дослідників

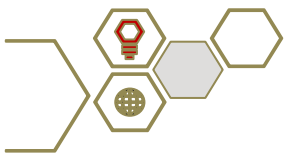
залишається механізм функціонування недержавних страхових екосистем як інноваційної форми колективної безпеки. Досі не було комплексно проаналізовано, як саме креативні стратегії мережевої солідарності можуть компенсувати відсутність комерційних пропозицій на ринку страхових послуг. Існує потреба у дослідженні алгоритму верифікації та супроводу журналістів у межах Міжнародного фонду страхування журналістів (МФСЖ) як цілісної технологічної та соціальної інновації, що виходить за межі суто фінансової підтримки.

Формулювання цілей статті

Пріоритетним вектором представленої розвідки є концептуальне обґрунтування та верифікація функціональної моделі Міжнародного фонду страхування журналістів як прецедентної соціально-технологічної інновації в інформаційному просторі України. Дослідження спрямоване на розкриття архітекτονіки цього інструменту, що виник на перетині громадського активізму та міжнародної технічної допомоги як адекватна відповідь на критичну деструкцію класичних ринкових механізмів безпеки.

Для досягнення окресленої мети в роботі реалізується низка послідовних дослідницьких завдань:

- здійснити детермінацію факторів, що зумовили параліч традиційного страхового ринку в сегменті воєнних ризиків, та ідентифікувати потребу у впровадженні альтернативних парадигм захисту медіаперсоналу;
- експлікувати специфіку інноваційних рішень, які стали фундаментом діяльності Фонду, зокрема перехід до багаторівневої верифікації бенефіціарів та мережевого принципу розподілу відповідальності між суб'єктами коаліції;
- обґрунтувати роль креативних стратегій у консолідації зусиль незалежних медіаорганізацій, що дозволило перетворити страховий продукт на комплексну систему супроводу, яка інтегрує матеріальне забезпечення, спеціалізований вишкіл та правовий консалтинг;

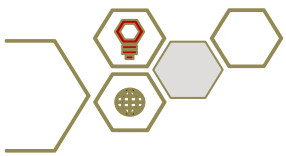
- проаналізувати динаміку нормативно-правового ландшафту та вектори імплементації державних стандартів (у контексті положень Закону №11153) як чинника легітимізації та сталого розвитку недержавних ініціатив безпеки;
- екстраполювати результати впровадження страхової моделі на ширший контекст кризового менеджменту для формування універсальних алгоритмів стійкості преси перед глобальними загрозами.

Об'єктом наукового пошуку визначено процеси інституційної адаптації медіасфери до умов високої інтенсивності конфлікту, тоді як предметом дослідження є інноваційна методологія та стратегічні засади функціонування недержавного механізму страхового покриття ризиків журналістської діяльності.

Виклад основного матеріалу

Трансформація системи безпеки медіа в Україні під час повномасштабного конфлікту відбувалася в умовах повної зупинки класичного страхування воєнних ризиків. Інноваційним розв'язанням цієї кризи стала розробка та запуск Міжнародного фонду страхування журналістів (МФСЖ) як неієрархічного консорціуму провідних медійних організацій [2; 7].

Особливе місце у генезисі цього проєкту належить «Фундації Суспільність», яка виступила ініціатором та стратегічним лідером процесу створення МФСЖ. Спираючись на багаторічний досвід реалізації програм з підтримки незалежної журналістики та розвитку стандартів медіабезпеки, Фундація ініціювала об'єднання зусиль шести ключових громадських організацій. Саме завдяки активній позиції та креативному менеджменту команди «Фундації Суспільність» вдалося консолідувати партнерів, серед яких ІМІ, «Детектор медіа», ЦЕДЕМ, ІРРП та АНРВУ, навколо ідеї створення спільної екосистеми страхового захисту [8; 16].

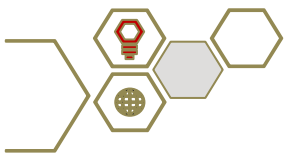
Креативність стратегії, запропонованої Фундацією, полягала у створенні «безпекового хабу», де коаліція виступила не просто посередником, а гарантом професійної етики та фахової підготовки медійників перед міжнародним співтовариством [14; 20]. Роль партнерів та, зокрема, лідерство АНРВУ була визначальною у залученні потужних іноземних партнерів, таких як ЕСРМФ (в межах ініціативи Hannah-Arendt-Initiative) та WAN-IFRA, що забезпечило фінансову стабільність механізму без використання застарілих комерційних схем [11; 17].

Технологічна карта реалізації проєкту, розроблена за участі експертів Фундації, базується на трирівневій моделі верифікації:

1. Професійна ідентифікація: підтвердження приналежності до незалежних медіа або статусу фіксера, що працює з офіційними редакціями.
2. Технічне оснащення: обов'язкова верифікація наявності сертифікованих засобів індивідуального захисту.
3. Освітній параметр: інтеграція страхового продукту з програмами вишколів з тактичної медицини та безпекових тренінгів, які партнери МФСЖ системно підтримують протягом років [8; 18].

Зазначений комплексний підхід детермінував перехід від пасивної компенсації наслідків до активного управління професійними ризиками. Замість традиційних ринкових інструментів Фонд реалізував систему «солідарної відповідальності», що дозволило надавати покриття через цільові ресурси міжнародної технічної допомоги [10; 15]. Важливим інноваційним рішенням стало впровадження оперативного цифрового протоколу, що дозволяє активувати захист протягом 36 годин, забезпечуючи мобільність знімальних груп [7].

Прийняття Закону №1153 у 2024 році стало точкою інституціоналізації цих практик, проте саме гнучка модель, ініційована «Фундацією

«Суспільність», дозволила адаптувати жорсткі законодавчі вимоги до потреб найбільш вразливих категорій - фрилансерів та локальних кореспондентів [1; 19]. Таким чином, український досвід, де громадська організація бере на себе роль архітектора фінансово-безпекових інструментів, демонструє світовій спільноті приклад успішної реалізації стратегій стійкості у кризові часи [20].

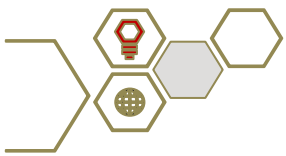
Зокрема, саме солідаризації професійної спільноти та механізмам залучення іноземних інституцій варто завдячувати забезпеченню стабільного функціонування медіа у зонах високого ризику.

Висновки

Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволяє констатувати, що створення Міжнародного фонду страхування журналістів постає як одне з найбільш репрезентативних інноваційних рішень у царині медіа та стратегічних комунікацій періоду воєнного стану. Аналіз діяльності цієї структури дає змогу сформулювати наступні концептуальні підсумки:

1. Ексклюзивність стратегічного моделювання. В умовах тотальної агресії, що призвела до деструкції класичних страхових інструментів, вітчизняний медіасектор виявив здатність до екстреної інституційної адаптації. Концептуалізація ідеї Фонду ще в 2022 році представниками «Фундації Суспільність» стала взірцем креативної стратегії, де замість конвенційної ринкової послуги було запроваджено гнучку коаліційну архітектуру, спроможну ефективно нівелювати професійні ризики у динамічному середовищі.

2. Формування цілісної екосистеми стійкості. Ключова інноваційність проєкту полягає у переході від фрагментарної допомоги до розбудови інтегрованої системи превенції. Запроваджений алгоритм не обмежується лише наданням страхових гарантій, а передбачає обов'язкову синергію з технічною модернізацією індивідуального захисту та поглибленим вишколом із тактичної медицини. Це трансформує ініціативу з пасивного

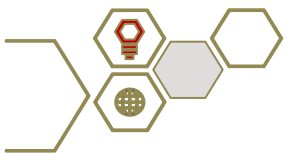
фінансового інструменту на дієвий механізм збереження кадрового потенціалу незалежної преси.

3. Ефективність мережевої солідаризації. Успішна імплементація МФСЖ детермінована високим рівнем міжінституційної довіри та авторитетом лідерських організацій та їх очільників. Саме здатність до консолідації зусиль провідних медійних організацій дозволила вибудувати прозору систему верифікації, що стала вагомим аргументом для залучення потужних міжнародних інституцій без використання громіздких бюрократичних процедур.

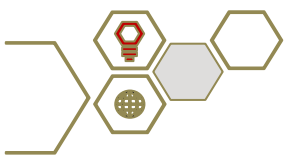
4. Глобальна релевантність українського прецеденту. Розроблена модель оперативної реакції на екстремальні загрози є унікальним інтелектуальним продуктом у світовій практиці захисту свободи слова. Доведено, що недержавні горизонтальні об'єднання здатні генерувати вищий рівень адаптивності до викликів безпеки, ніж ієрархічні структури. Даний досвід не лише сприяв удосконаленню національного законодавчого поля, а й окреслив нові вектори для формування міжнародних стандартів страхування професійної діяльності в зонах воєнних конфліктів.

Підсумовуючи, слід зазначити, що Міжнародний фонд страхування журналістів є не просто заходом соціальної підтримки, а стратегічною відповіддю на російської спроби руйнації системи українських медіа та Української держави. Креативний потенціал цієї ініціативи підтверджує, що в епоху глобальних турбулентностей саме інноваційна солідарність фахової спільноти є запорукою життєздатності демократичних інституцій.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо медіа та страхування журналістів у районах ведення бойових дій : Закон України від 16 жовт. 2024 р. № 11153. URL: <http://itd.rada.gov.ua> (дата звернення: 13.02.2026).
2. Міжнародний фонд страхування журналістів: звіт за 2024–2025 роки. *Детектор медіа*. 2025. 22 лип. URL: <https://detector.media>.
3. Страхування для українських журналістів під час війни. *Суспільне Мовлення*. 2025. 24 лист. URL: <https://suspilne.media>.
4. Коваленко О. В. Страхування в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *ResearchGate*. 2025. Серп. URL: <https://www.researchgate.net>.
5. Аналіз закону № 11153 про страхування журналістів. *Smart Media*. 2025. 8 лип. URL: <https://smartmedia.org.ua>.
6. Правовий захист журналістів у збройних конфліктах. *Юридична газета*. 2024. № 12.
7. War Correspondent Info: guidelines for international insurance. 2025. URL: <http://war-correspondent.info> (дата звернення: 13.02.2026).
8. Моніторинг безпекових стандартів : звіт Фундації «Суспільність». 2024. URL: <https://souspilnist.org>.
9. Барометр свободи слова в Україні. *Інститут масової інформації*. 2025. URL: <https://imi.org.ua>.
10. Safety of Journalists in Ukraine. *Reporters Without Borders (RSF)*. 2024. URL: <https://rsf.org>.
11. Роль міжнародних донорів у підтримці медіа України. *USAID Ukraine Report*. 2025. URL: www.usaid.gov.
12. Соціальні гарантії для медійників: досвід НСЖУ. 2024. URL: <https://nsju.org> (дата звернення: 13.02.2026).
13. Journalist Safety Guide. *Committee to Protect Journalists (CPJ)*. 2025. URL: <https://cpj.org>.
14. Медіакоаліції як інструмент виживання. *АНРВУ*. 2024. URL: <https://localmedia.org.ua>.

15. Аналітичний огляд практики страхування воєнних ризиків. *ЦЕДЕМ*. 2024. URL: <https://cedem.org.ua>.
16. Ткаченко В. Г. Стратегії мережевої солідарності медіа в умовах кризи. *Український медіа-простір*. 2025. № 4. С. 12–18.
17. UNESCO. Safety of Journalists and the Issue of Impunity: Report 2024. Paris, 2024. 45 p.
18. Протоколи надання домедичної допомоги в умовах воєнних дій для медіа. *IFJ Safety Report*. 2025. URL: <https://www.ifj.org>.
19. Петренко С. М. Еволюція страхового законодавства України (2022–2025). *Наукові записки НаУКМА*. 2025. Т. 21. С. 88–94.
20. European Centre for Press and Media Freedom. Annual Report on Ukraine Support. Leipzig, 2025. 32 p.